

To build a house for her

לבנות לה בית -

Overview

The גמרא states that ten measures of haughtiness (גסות) descended into this world, but took nine measures and one measure for the rest of the world. The גמרא asked, but did not גסות descend to בבל, and it cites a פסוק which states;¹ **וַאֲשָׁא עֵינֵי וְאָרָא וְהִנֵּה** **שְׂתִים נָשִׁים יוֹצְאוֹת וְרוּחַ בְּכַנְפֵיהֶם וְלִהְיוֹת כְּנָפִים כְּכַנְפֵי הַחֲסִידָה וַתִּשְׁאַנְהָ אֶת הָאֵיפָה בֵּין הָאָרֶץ וּבֵין הַשָּׁמַיִם**. וַאֲמַר אֵל הַמֶּלֶאךָ הַדִּבֵּר בִּי אָנָּה הִמָּה מוֹלְכוֹת אֶת הָאֵיפָה. וַיֹּאמֶר אֵלִי לְבָנוֹת לָהּ בֵּית בְּאֶרֶץ בָּבֶל. The גמרא answered; indeed it descended to בבל, however it wound up in עִילָם. The גמרא says we can infer this from the פסוק which states **לְבָנוֹת לָהּ בֵּית**. Our תוספות cites several explanations, what is the inference from **בֵּית לָהּ**.

פירש בקונטרס³ לבנות לה ולא בנו כמו⁴ אז⁵ יבנה שלמה במה לכמוש -

explained that we infer it from the words '**לְבָנוֹת לָהּ**' (to build for it), but in actuality **they did not build**, like the פסוק which states **לְבָנוֹת לָהּ בֵּית** (then **שלמה would build an altar for מוש** (the idol of מואב) -

ואמרינן (שבת דף נז, ב) **בִּיקֵשׁ לְבָנוֹת⁶ וְלֹא בָנָה** -

And the גמרא interprets it to mean, **he wanted to build, but he did not build** -

ויש מפרשים⁷ מדכתיב לה ולא כתיב להן משמע דליכא אלא אחת והיינו חנופה -

And some explain; since it says '**לָהּ**' (to it), in the singular and it is not written **לָהֶן** (to them) in the plural, this indicates that there was only one (who had a house in בבל), and that is **חנופה**, but not גסות.

ויש תוספות disagrees with this interpretation:

ולא נהירא דהא בכל הפרשה קורא איפה לשון יחיד ועל זה שייך שפיר לבנות לה -

And it does not seem correct, for in the entire פרשה there, he refers to the **איפה**,

¹ זכריה ה, ט-יא.

² בראשית (נח) יא, א-ט. See בבל is שנער.

³ (לשון אחר דיקא in the בד"ה דיקא).

⁴ This is an addition of תוספות; it is not found in (our) רש"י.

⁵ מלכים א יא, ז.

⁶ This is inferred since the word **יבנה** (in the future tense) is used; meaning that he planned on building it. Here too when it says **לְבָנוֹת**, but it does not say **בנו**, it means that the house (for גסות) was never built in בבל (but went to עִילָם). [The גמרא there actually rejects this inference from **יבנה**, עיי"ש.] See 'Thinking it over'.

⁷ (in the first interpretation), see footnote # 3.

in the singular so therefore it is proper to write **לבנות לה**, and we cannot infer anything from that.

תוספות offers a final interpretation.

ויש מפרשים מדכתיב לה בלא מפיק ה"א⁸ -

And others explain that the inference is **since the word לה is written without a מפיק ה"א -**

דכל לה שבמקרא מפיק ה"א בר משלשה וזה אחד מהם הוי כמו לא באל"ף -

For every לה in the פסוקים are מפיק ה"א except for three, and this is one of the three places, so לה without a מפיק ה"א is like לא with an אל"ף (meaning no [it was not built]) -

ואשמועינן דלא נתקיים לה שם⁹ זה -

And the verse teaches us (by omitting the מפיק ה"א) **that this name did not last.**

וכן פירש רש"י¹⁰ גבי ויקרא לה נובה בשמו (במדבר לג¹¹) שהוא רפה לפי שלא נתקיים לה שם זה:

And so did רש"י explain regarding ויקרא לה נובה בשמו that the לה is 'soft' (no מפיק ה"א), because this name (נובה) did not last.

Summary

The inference is from either; a. לבנות ולא בנה, b. לה and not להן, c. no מפיק ה"א meaning לא תוספות. disagrees with 'b'.

Thinking it over

1. (Even¹²) if we can assume that 'יבנה' means בנה ולא בנה, how does that prove that לבנות means (לבנות) בנן ולא בנן?¹³

2. According to the last explanation; did חנופה remain in בבל?¹⁴

⁸ A מפיק ה"א (a dot in a final ה"א of a word) indicates 'for her'. לה with a מפיק ה"א means for her. אישה with a מפיק ה"א means her husband, as opposed to אשה without a מפיק ה"א means a woman.

⁹ The רש"י amends this to read 'מקום' (instead of שם [which seemingly has no meaning]); that it did not remain in this place (בבל).

¹⁰ Ironically רש"י there (after bringing this explanation) concludes (ויאמר לה בועז), (ויאמר לה בועז) ותמהני מה ידרוש בשתי תיבות הדומות לה, (ויאמר לה בועז) Meaning that there we cannot say that זה שם זה, not like תוספות states here.

¹¹ מטות פסוק מב.

¹² See footnote # 6 [in the bracketed area].

¹³ See 219-22. אוצר מפרשי התלמוד.

¹⁴ See נחלת משה.